

**Politikai eszmetörténeti hagyományok, iskolák, módszerek – elméleti keretek és
alapfogalmak PhD-képzés DE Történelmi és Néprajzi DI, I. évf. 2024–25. 2. félév
BTPTR1512
(Politikai eszmék és intézmények története alprogram)**

I. Elméletek, iskolák, módszerek

1. (Míru György) A kontextualista eszmetörténet I. A cambridge-iek

- Skinner, Quentin: *Jelentés és megértés az eszmetörténetben*. In: A koramodern politikai eszmetörténet cambridge-i látképe. John Dunn, John G. A. Pocock, Quentin Skinner és Richard Tuck tanulmányai. Szerk. Horkay Hörcher Ferenc. Tanulmány Kiadó, Pécs, 1997. 7–53.

2. (Míru György) A kontextualista eszmetörténet II. Pocock és a politikai nyelvek

- Pocock, John G. A.: *Burke és az ősi alkotmány az eszmetörténet tükrében*. In: A koramodern politikai eszmetörténet cambridge-i látképe. John Dunn, John G. A. Pocock, Quentin Skinner és Richard Tuck tanulmányai. Szerk. HorkayHörcher Ferenc. Tanulmány Kiadó, Pécs, 1997. 243–261.

3. (Míru György) A kontextualista eszmetörténet hazai recepciója

- Takáts József: *Magyar politikai beszédmódok a XIX. század elején. A keret*. In: Mesterek, tanítványok. Ünnepi tanulmánykötet a hetvenéves Csetri Lajos tiszteletére. Szerk. Szajbély Mihály. Bp., 1999. 224–248. vagy In: Takáts József : A megfelelő ötvözet. Osiris, Bp., 2014. 53–81.
- Trencsényi Balázs: *Eszmetörténeti program és módszertani adaptáció*. In: Uő.: A politika nyelvei. Eszmetörténeti tanulmányok. (Eszmetörténeti Könyvtár, 6.) Bp., 2007. 13–58. Korábbi változat: *Kulcsszavak és politikai nyelvek: gondolatok a kontextualista-konceptualista eszmetörténeti módszertan kelet-közép-európai adaptációjáról*. In: A történész szerszámosládája. A jelenkori történeti gondolkodás néhány aspektusa. Szerk. Szekeres András. Bp., 2002. 117–158.

4. (Lévai Csaba) A cambridge-i eszmetörténet hatása az angolszász történetírásra

- Lévai Csaba: *A republikanizmus-vita. Vita az amerikai forradalom eszmetörténeti hátteréről*. L'Harmattan, Bp., 2003.
- Lévai Csaba: *Az amerikai liberalizmus alakváltozásai az amerikai történelemben és történetírásban*. Múltunk – Politikatörténeti folyóirat, 1998. 3–4. 256–298.
- Skinner, Quentin: *Machiavelli Beszélgetései és a republikánus eszmék prehumanista eredete*. In: A koramodern politikai eszmetörténet cambridge-i látképe. John Dunn, John G. A. Pocock, Quentin Skinner és Richard Tuck tanulmányai. Szerk. Horkay Hörcher Ferenc. Tanulmány Kiadó, Pécs, 1997. 55–74.
- Pocock, J. G. A.: *James Harrington élete és művei*. Uo. 145–160.
- Pocock, J. G. A.: *Konzervatív felvilágosodás és demokratikus forradalmak: Amerika és Franciaország esete brit perspektívából*. Uo. 223–242.

5. (Velkey Ferenc) A „fogalomtörténet” társadalom- és eszmetörténeti aspektusai

- Koselleck, Reinhart: *Fogalomtörténet és társadalomtörténet*. In: Uő.: Elmúlt jövő. [Ford. Hidas Zoltán.] Bp., 2003. 121–147.

6. (Velkey Ferenc) Fogalomtörténeti dimenzió kontextualista és intencionalista megfontolásokkal – két nemzet-koncepció a reformkor derekáról

- Széchenyi István: *Hunnia*. Heckenast Gusztáv. Pesten: 1858 [1860.] 44–58. 72–128. [Digitális verzió a google books anyagában; Reprint kiadása: Bp., 1985.]
- Szontagh, Gusztáv: *Propylaeumok a társasági phikosophiához tekintettel hazánk viszonyaira*. Emich Gusztáv. Buda, 1843. 163–175. [Digitális verzió a google books anyagában]

II. Ajánlott (ill. háttér-) irodalom a témák rendjében

- Takáts József: *Modern magyar politikai eszmetörténet*. Osiris, Bp., 2007. 8–74. főként: 14–21.
- Takáts József: *A megfelelő ötvözet. Politikai eszmetörténeti tanulmányok*. Osiris, Bp., 2014. 7–190.
- Schlett István: *A politikai gondolkodás története Magyarországon 1. Századvég*, Bp., 2009. főként: 15–47. 1. köt. 337–460.; 2010. 2. köt. 11–109., 701–731.
- Horkay Hörcher Ferenc: *A koramodern politikai eszmetörténet cambridge-i látkepe. Utószó*. In: *A koramodern ... i. m.* 287–305.
- Szabó Márton: *Az összehasonlító politikai fogalomtörténet-írás lehetőségei*. In: *A történész szerszámosládája*. Szerk. Szekeres András. Bp., 2002. 159–171.; vagy Uő.: *A diszkurzív politikatudomány alapjai. Elméletek és elemzések*. Bp., 2003.
- Bene Sándor: *Eszmetörténet és irodalomtörténet. A magyar politikai hagyomány kutatása*. Budapesti Könyvszemle, 19. évf. (2007) 1. sz. 50–64.
- *Eszmetörténet és irodalomtudomány*. Helikon. Irodalomtudományi Szemle, 55. évf. (2009) 1–2. sz. (főként: Szentpéteri Márton, Kelley, Donald R.; Scheibner Tamás, Skinner, Quentin; és Gulyás Péter írásai)
- Kovács Ákos András – Szűcs Zoltán Gábor: *Hogyan olvassuk a 18. század magyar politikai irodalmát? Egy kutatási program keretei*. Korall, 10. évf. (2009) 35. sz.
- Nagy Ágoston – Pap Milán: *A politika konceptualista eszmetörténete* [kritika Palonen, Kari: *Küzdelem az idővel. A cselekvő politika fogalomtörténete*. Bp., 2009. című könyvéről]. Budapesti Könyvszemle, 23. évf. (2011) 4. sz.
- Koselleck, Reinhart: *Nép, nemzet, nacionalizmus, tömeg*. [ford.: Vincze Ferenc – Klement Judit] Korall, 9. évf. (2009) 37. sz. 5–15.
- Kovács Ákos András – Lajtai L. László: *Koselleck nemzetfogalma a nacionalizmus-elméletek fényében*. Korall, 9. évf. (2009) 37. sz. 17–25.
- *Jólét és erény. Tanulmányok Széchenyi István Hitel című művéről* Szerk. Hites Sándor reciti, Bp., 2014. (<http://reciti.hu/2014/2062>) (A kötetből: Horkay-Hörcher Ferenc, Szegedy-Maszák Mihály, Takáts József, Rákai Orsolya, Dobszay Tamás, Hites Sándor és Halmos Károly írásai)
- Gergely András: *Széchenyi István (1791–1860)*. Kalligram, Pozsony, 2006. 42–82.
- Gergely András: *Egy nemzetet az emberiségnek. Tanulmányok a magyar reformkorról és 1848-ról*. Magvető Könyvkiadó, Bp., 1987. 99–135.
- Mester Béla: *Magyar philosophia. A szenvedelmes dinnyésztől a lázadó Ikaroszig*. Pro Philosophia. Kolozsvár–Szeged, 2006. 118–130.
- Varga János: *Helyét kereső Magyarország. Politikai eszmék és koncepciók az 1840-es évek elején*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1982. 25–41.
- Dobszay Tamás: „Szokjon gyapjas fülök az ezután már gyakrabban hallható igazság szavához.” *A politikai élet verbális közegének átrendeződése a reformkorban*. Századvég, 13. évf. (2008) 47. sz. 113–150.
- Völgyesi Orsolya: *Ősi alkotmány és törvényhozói szabadság. Versengő politikai nyelvek a polgári törvények vitájában az 1832–1836-os országgyűlésen*. Történelmi Szemle, 55. évf. (2013) 3. sz. 401–424.